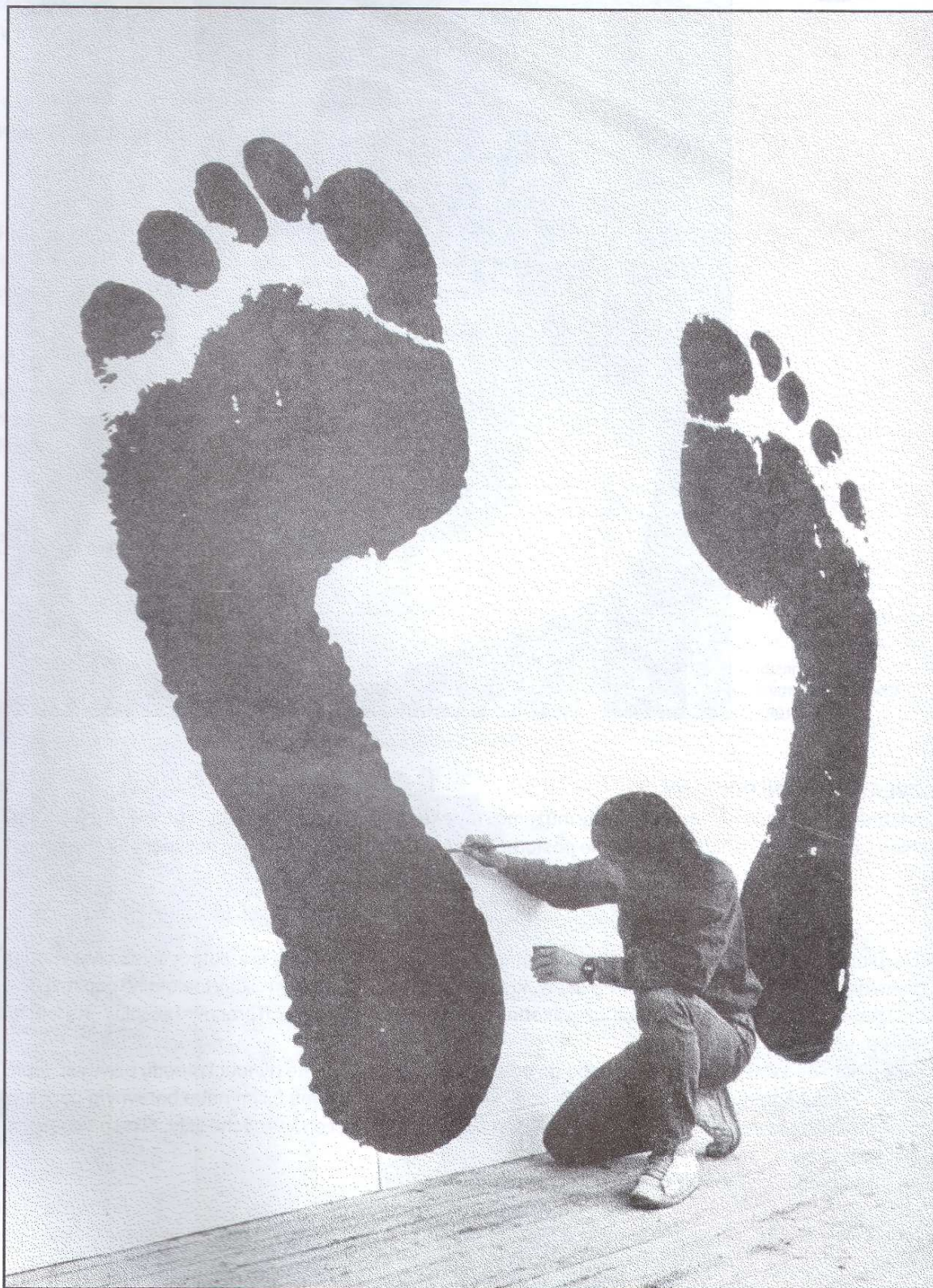

DI

Kazuo Katase:
Noha,
nástěnná malba, 1985

LIDSKÉ STOPY

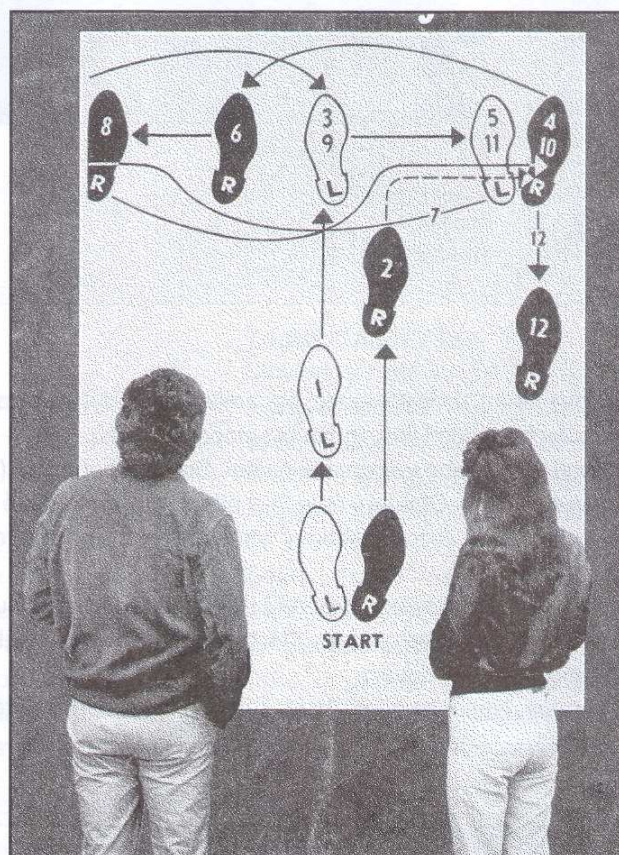
Člověk po sobě zanechává všude nějakou stopu.

- Vyprávěj o stopách, kterými lidé za tisíciletí změnili přírodu na cestě za pohodlím a blahobytem.
- Zaměř se dále na lidské stopy, které nesouvisejí s pracovní činností člověka, ale jsou přirozeným důsledkem jeho života. Všimni si stop lidské chůze, otisků těla, stop lidského dechu...

CHŮZE, KROKY, STOPY

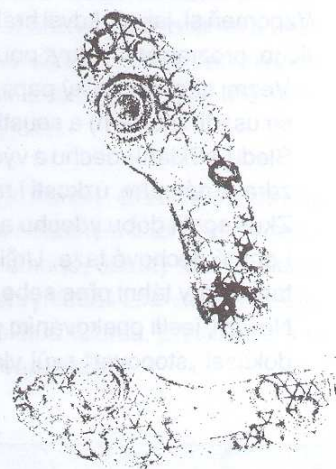
Jednou z mnoha zvláštností člověka je způsob jeho chůze: člověk kráčí vzpřímen a pohybuje se jen po dvou nohách. Nás budou zajímat stopy, které při tom zanechává.

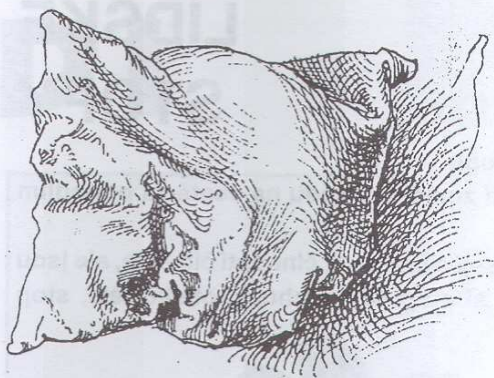
- Uvažuj, jak můžeš zaznamenat stopu své nohy. Nabarvi podrážku boty hustší barvou a udělej otisk na papír. Porovnej svou stopu se stopou spolužáků.
- Vytvoř soubor otisků sportovní obuvi a sleduj, které vzory podrážky jsou pro pohyb důležité a které jsou jen ozdobné a výtvarně zajímavé.
- Otiskni bosou nohu, kterou obarvíš temperovou barvou. Napiš, o čem vypovídá stopa bosé nohy, a čím je jiná, než otisk podrážky.
- Podívej se na stopu člověka na obraze japonského malíře Kazua Katazeho. Čím se liší od stop na obraze Andyho Warhola?

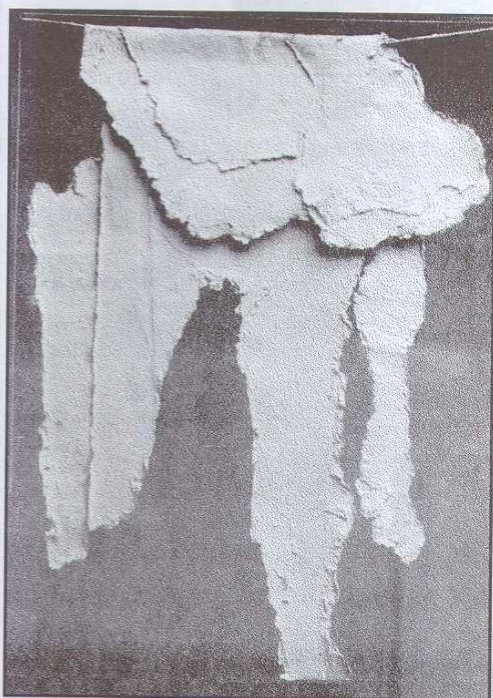
Andy Warhol:
Kroky tanga,
akryl, 1962

1

Albrecht Dürer: Polštář,
kresba perem, 1506

2

Adriana Šimotová:
Přehnutí,
vrstvený papír, 1979:

3

OTISK TĚLA

Otisk těla zanecháváme denně i poté, když vstaneme z postele. Podívej se na Polštář, nakreslený Albrechtem Dürerem: cítíš člověka, který na něm ještě před chvílí spal?

- Slep dva či tři archy balicího papíru, polož se na zem nebo na stůl a požádej spolužáka, aby papír na tvé tělo citlivě namačkal. Získáš „svůj otisk“, který tvar tvé hlavy, trupu a nohou uchová na dlouhou dobu. Vyzkoušej i jiné druhy papíru, možná, že některé ti budou vyhovovat lépe. Pro otisk menších částí těla (např. ruky nebo nohy) lze použít také lesklé alobalové folie. Silnější alobal vytvoří velmi věrné a pevné otisky. Můžeš z nich nakonec sestavit celou figuru od hlavy k patě.
- Nejkrásnější otisky těla můžeme vytvořit ve sněhu. Položíme se na záda a postupně, několikrát v různé poloze otiskujeme rozpažené ruce. Vytvoříme mnohoruký obraz jakéhosi tajemného božstva.

DECHOVÉ KRESBY

Vzpomeň si, jak sis kdysi hrál na schovávanou, ne však venku, ale v místnosti. Když bylo naprosté ticho, prozradil tvůj úkryt pouhý zvuk dechu. I dech tedy může být stopou člověka.

- Vezmi středně veliký papír a měkkou tužku nebo voskovaný pastel. Sedni si pohodlně (můžeš se usadit i na zem) a soustřeď se na svůj dech. Cítíš jej v ústech, v plicích, můžeš jej také slyšet. Sleduj střídání vdechu a výdechu a uvědom si, že to je dechový rytmus, který může být projevem zdraví, námahy, úzkosti i radosti.

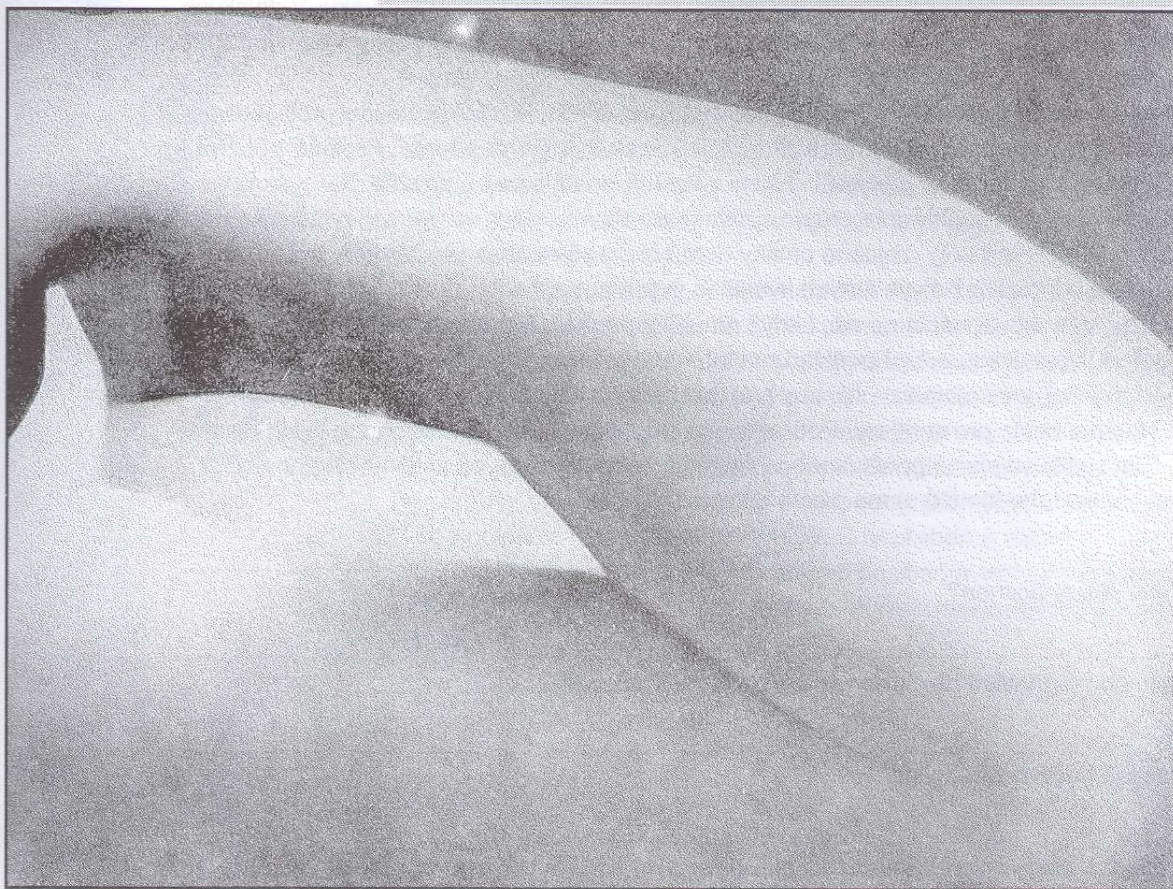
Zkus spojit dobu vdechu a výdechu s pohybem tužky po papíře. Kresli oblouky po dobu jedné i druhé dechové fáze. Urči koncové body pro vdech a pro výdech a kresli mezi nimi stále tytéž tahy. Čáry táhni přes sebe tak dlouho, pokud vydržíš.

Nevadí, jestli opakováním prodřeš papír. Nakonec připiš ke kresbě datum a dobu, po kterou jsi dokázal „stopovat“ svůj vlastní dech.

Rudolf Fila:
Tělovka, olej, 1981

4

TAJNÉ ČÁSTI TĚLA

Slovenský malíř Rudolf Fila objevil zvláštní kouzlo lidského těla: vyhledával na něm taková místa, kterých si běžně nevšimneme a zvětšoval je na velký formát. Kdo se na jeho obrazy podívá, musí někdy dlouho uvažovat, než pozná, co malíř zobrazil. Lidské tělo je tu zahaleno tajemstvím, které má divák vyluštit.

- Připrav si barevnou fotografii lidské postavy - například plavce nebo kulturisty. Důležité je, aby na obrázku byla zajímavá místa, která můžeš vyhledat hledáčkem - to je obdélným okénkem vyříznutým do tužšího papíru. Pro „tajemství“ se dobře hodí např. svalnaté rameno, ohnutý loket, koleno, klíční kosti, část krku pod uchem apod. Ukázka nahoře ti pomůže. Až si vyhledáš taková tajná místa, vyber si některé a zkus se je co nejvíce zvětšit. Napoprvé kresli měkkou tužkou, protože se s ní dobře stínuje, později použij roztíraný pastel, kterým napodobíš zbarvení kůže.

NÁPISY NA ZDECH - GRAFFITI

Zvláštní stopou člověka je psaní po zdech. Objevovalo se už ve starověku. V italských Pompejích - ve městě, které naráz zmizelo pod popelem a lávou sopky Vesuvu r. 79 - našli archeologové množství nápisů na zdech.

Dnes po zdech píší (nebo malují) často i mladí výtvarníci. Někteří protestují proti šedivým betonovým stavbám, další třeba proti AIDS a mnoha jiným věcem. Protože používají barevné spreje, říkají si „sprejeři“. To, co vytvářejí, dostalo jméno **graffiti** (ital. = škrábané obrazy). Některé nápisy sprejerů jsou působivé a vtipné a jejich malby mají zvláštní kouzlo, avšak sprejovými „díly“ zničené omítky domů či drahé mramorové obklady svědčí spíše o bezohlednosti než o výtvarných kvalitách svých autorů.

- Zkus namalovat nápis na zdi, i když na „zdi z papíru“. Z holé cihlové zdi si frotáží červenou voskovkou vytvoř podklad: na tuto frotážovanou „zed“ napiš výrok - aforismus. Přemýšlej, jaké písmo zvolíš, aby tvůj text byl už z dálky nápadný.

- Navrhni heslo pro sprejery. Podívej se na připojenou ukázkou a napodob jejich písmo.

Čím se liší od písma používaného v knihách nebo na běžných reklamních panelech? Jakou sílu tahu (tloušťku) má písmo sprejerů?

Jaký je tvar písmen?

Jak jsou jednotlivá písmena řazena (jaký mají „rozpal“)?

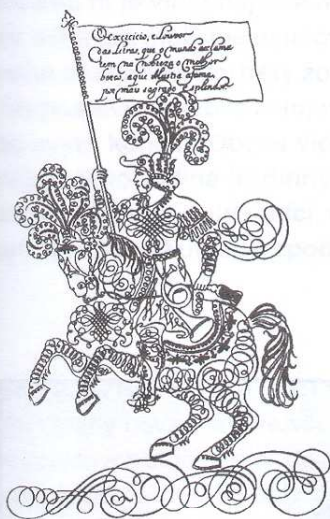
Jaká je barevnost nápisů?

Jeden z amerických sprejerů se stal proslulým malířem a jeho obrazy si zachovávají vzhled graffiti. Zkus vypátrat jeho jméno.

Kaligrafická kresba,
18. století

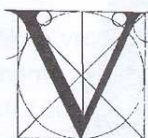

PÍSMO

Písmo se vyvíjelo tisíce let - od obrázkového, přes znakové, k písmu slabičnému a nakonec hláskovému, kterým píšeme my. I tvary písma se měnily - vzpomeňte na písmo klínové, na hieroglyfy, na středověký švabach a na různé abecedy dnešní (arabská, hebrejská, azbuka nebo písmo čínské a japonské). Těžko bychom našli člověka, který by se naučil všechna ta písma číst.

My podobně jako desítky dalších národů Evropy i Ameriky používáme **latinku**. Její základní abeceda má 23 písmen. Tvary latinkového písma nebyly vždy stejné, měnily se v historických dobách a jsou ovlivňovány také způsobem psaní: je-li psáno krásným rukopisem, jedná se o **kaliigrafii**, tištěná podoba je **typografie**. (Podrobněji se o písmu dozvíte v českém jazyce nebo dějepisu, ale především v odborných knihách.)

Výtvarníci zajímají písmové tvary - často velmi promyšlené a dokonalé. Těmto tvarům říkáme **písmové typy**. Z nepřeberné nabídky různých typů (počítačové programy jich nabízejí desítky) uvádíme tři nápadně odlišné. (Všimněte si, že ani v jedné z ukázek nejsou písmena stejně široká.)

ABCDEF
GILMNO
PQRSTVX

ABCDEFGHIJK
LMNOPQRSTU
VWXYZ
abcdefghijklmn
opqrstuvxyz
dick 1234567890

ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTU
VWXYZ&abcd
efghijklmnopqr
stuvwxyz

Písmo nazvané **antikva** bylo odvozeno z antických nápisů zachovaných např. v Římě. Má vyvážené proporce (poměry částí), stínované tahy a na konci většiny tahů ozdobné rozšíření - patku.

Na počátku 20. století bylo oblíbené písmo oblých, měkkých tvarů, které si každý mohl volně přizpůsobit. Tento typ písma označujeme jako **secesní**. Tu a tam jej používáme dodnes.

Před rokem 1950 se nejběžnějším stalo písmo bez patek, tvořené stejně silnými (nestínovanými) tahy. Známe je pod názvem **grotesk**. Groteskových abeced je několik druhů a liší se od sebe například různými šířkami jednotlivých písmen. Je to, jak je z ukázky patrné, písmo stále elegantní a dobře čitelné. (Také tento pracovní sešit je vysázen groteskovým písmem.)

